

Särskild arkeologisk undersökning av fornlämning Raä 847 inom fastigheten Solberg 4:97, Njurunda socken, Sundsvalls kommun.

Fornlämning: Raä 847, Fastighet: Solberg 4:97, Socken:
Njurunda, Kommun: Sundsvall, Landskap: Medelpad.

Rapportnummer 2013:8
Ola George

Murberget Länsmuseum Västernorrland
Box 34
871 21 Härnösand
www.murberget.se

Särskild arkeologisk undersökning av fornlämning Raä 847 inom fastigheten Solberg 4:97, Njurunda socken, Sundsvalls kommun.

© Murberget Länsmuseum Västernorrland, Ola George
Härnösand 2012
Foto: Murberget

ISSN 2000-0111

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning.....	5
Syfte	5
Metod	5
Topografi och fornlämningsbild	5
Dendrokronologisk analys från förundersökningen.....	6
Schaktbeskrivningar.....	6
Fyndmaterial	10
Tolkning och diskussion	12
Tekniska och administrativa uppgifter	13
Referenser	13
Bilaga 1. Fotolista	14
Bilaga 2. Dagbok.....	14

Sammanfattning

Den särskilda arkeologiska undersökningen visade att undersökningsytan har brukats som åker i sen tid. De fåtaliga fynden kommer även de från historisk tid. De stockar som påträffades vid utredningen och den här aktuella undersökningen var orienterade i nord-syd. Möjligen kan de ha fungerat som en spång ut i våtmarken. Det var däremot inte fråga om någon kavelbro.

Inledning

Inför nydragningen av E4 söder om Sundsvall genomförde Murberget Läns museet Västernorrland en särskild arkeologisk undersökning av Raä 847 i Njurunda socken. Vid en arkeologisk utredning 2011 påträffades stockar i det sankta området vid Raä 847 (George & Hägerman 2012). Stockarna misstänktes ingå i en kavelbro över våtmarken och det vattendrag som rinner genom området. En dendrokronologisk analys av en av stockarna visade att stocken mest troligt daterades till medeltiden.

Syfte

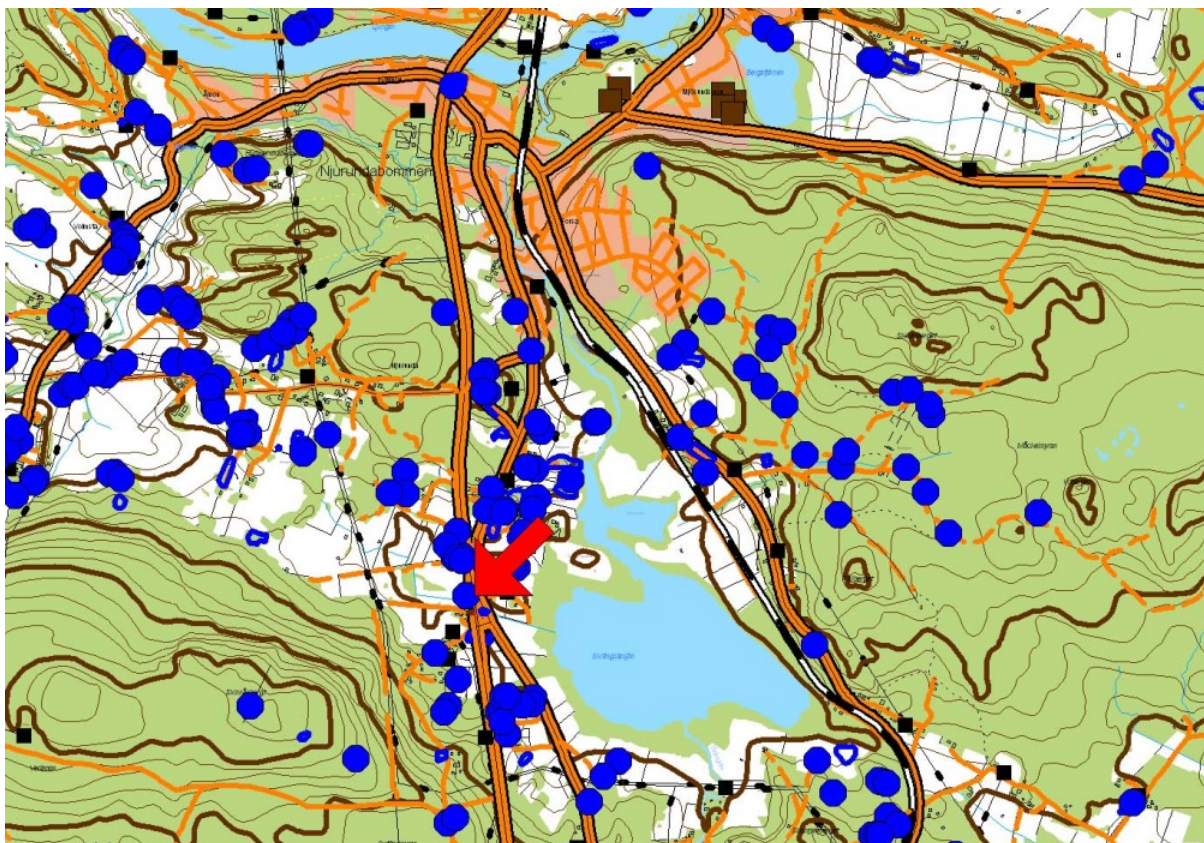
Syftet med undersökningen var att dokumentera den eventuella kavelbro som påvisats vid utredningen föregående år.

Metod

För att spåra konstruktioner i våtmarken användes maskin för att gräva bort torven. Ytorna rensades därefter för hand. Schakten och de fynd som påträffades dokumenterades genom fotografering samt inmätning med RTK-GPS. Ytorna söktes av med metaldetektor för att finna metalfynd. För att datera eventuella lämningar planerades att ta prover för dendro och C-14 analyser.

Topografi och fornlämningsbild

Den undersökta ytan ligger ca 22 meter över havet. Det innebär att platsen haft kontakt med havet genom en smal vik som löpte in från Ljungan under yngre bronsålder- äldre järnålder. Omgivningarna är väl frekventerade av fornlämningar från främst järnåldern men även bronsålderslämningar förekommer i viss utsträckning. I samband med de övriga arkeologiska undersökningarna längs E4 utfördes en pollenanalys i en myr omkring 1 km norr om den här aktuella platsen. Pollenanalysen visar att korn odlats i närområdet från omkring 1500 f. Kr (Wallin 2012). Ett bronssvärd från yngre bronsåldern hittades vid stenbrytning vid Hummelviksberget drygt 2 km nordväst om Raä 847 (Statens historiska museum invnr 2559).

Figur 1. Översikt med Raä847 markerad med röd pil. De blå punkterna och ytorna markerar fornlämningar.

Dendrokronologisk analys från förundersökningen

Ett dendrokronologiskt prov togs från en stock från träkonstruktionen (den eventuella kavelbron) som återfanns i Myre (Linderson 2011). Granprovet gick inte med säkerhet att datera eftersom det var för få årsringar. Den bästa anpassningen och högsta korrelationen fås med lokala kronologier och då blir fällningstiden vinterhalvåret 1393/1394. Dateringen är dock något osäker.

Schaktbeskrivningar

Schakt 1

Schaktet var 8 x 9 (ö-v) meter stort. Under ett matjordslager följde ett lager av rutten vass. Under vasslagret bestod jorden av blålera.

Schakt 2

Schaktet var 8 x 10 (ö-v) meter stort. Under ett matjordslager följde ett lager av rutten vass. Under vasslagret bestod jorden av blålera.

Schakt 3

Schaktet var 6 x 18 (sv-nö) meter stort. Under ett matjordslager följde ett lager av rutten vass. Under vasslagret bestod jorden av blålera.

Figur 2. Lager med rutten vass.

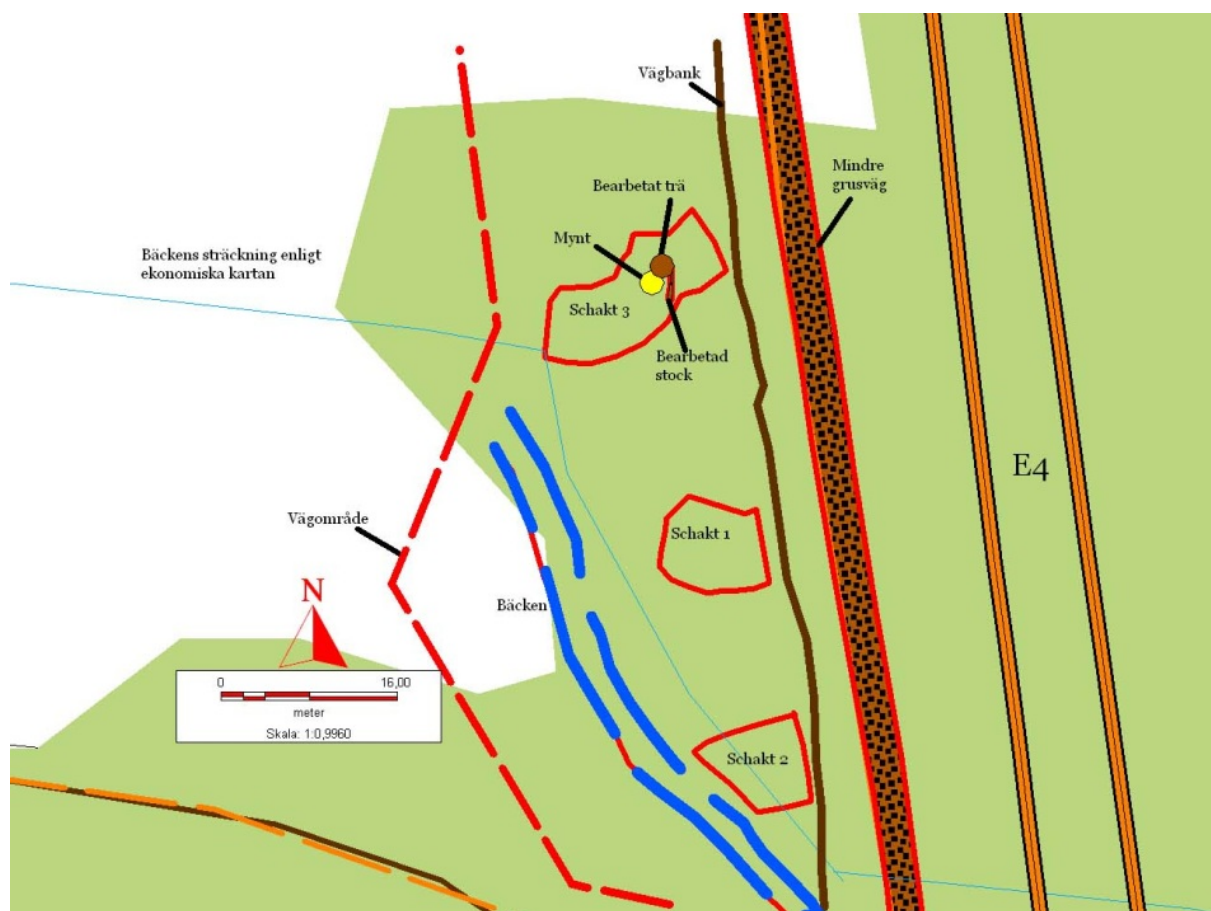
Figur 3. Trädstammar i schakt 3.

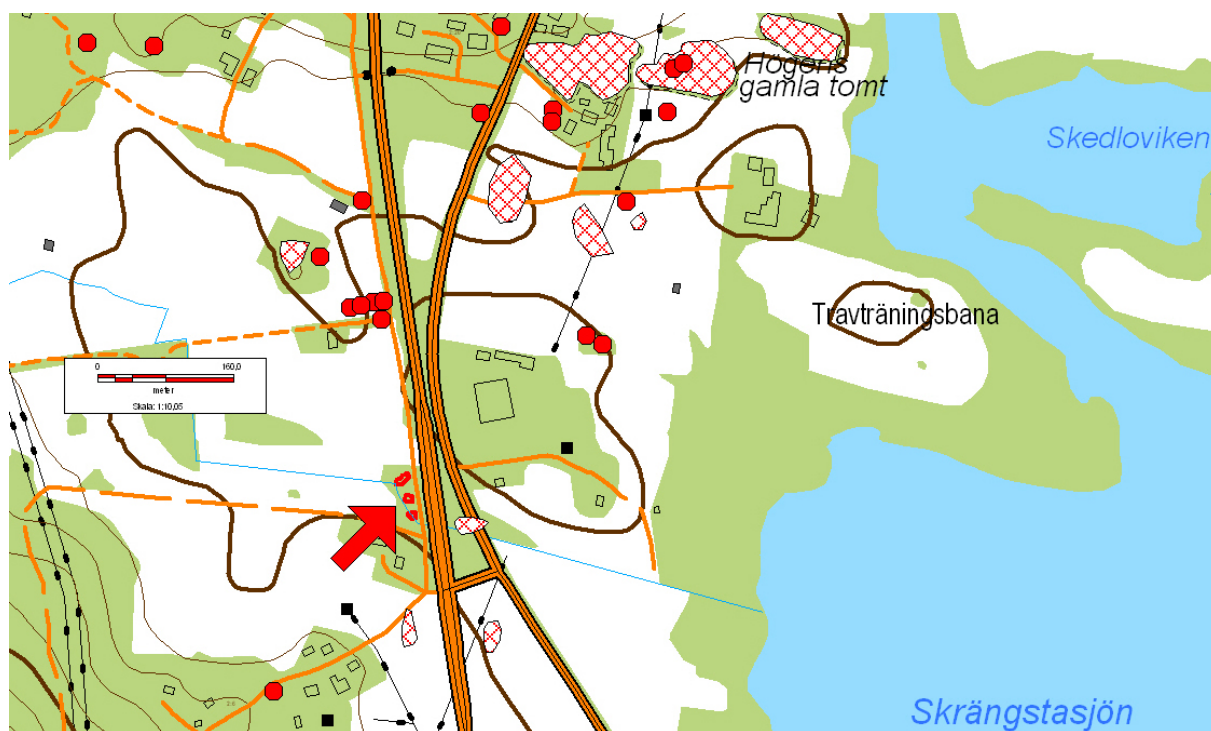
Figur 4. I bildens mitt den tillhuggna (spetsade) trädstammen.

Figur 5. Schakt 3 med lagerföljden synlig i den borte profilbanken. Foto från sydväst.

Figur 6. Undersökningsområdet med schakt och fynd markerade.

Figur 7. Översiktsbild där schaktens läge markeras med den röda pilen. Skrafferade ytor och röda prickar markerar registrerade fornlämningar.

Fyndmaterial

Följande fynd påträffades vid undersökningen:

En järnyxa från historisk tid.

Fragment av ett grönaktigt plant glas, antagligen rester efter en glasflaska från historisk tid.

Ett kopparmynt från 1700-talet (1 öre präglad under Fredriks tid 1720-1751).

En spetsad ände av en trä-stör.

Fyndnr	Typ	X	Y	Z	Storlek	Vikt i gr	Kommentar	Kasserad
1	Mynt	6904952	1581413	22,54	28,5 mm i diam. 2,7 mm tjock	9,9	1 öre från Fredrik I. Hittad i schakt 3.	
2	Järnyxa	6904904	1581422		200 x 100 x 50 mm	1244	Hittad i schakt 2	x
3	Glas				103 x 102 x 2-4,5 mm	69,3	Grönaktigt glas, Troligen rest av butelj med plana sidor	x
4	En spetsad ände av en trä-stör	6904953	1581413	22,04	150 mm lång, diam 41 mm	141	Hittad i schakt 3.	

Tabell 1. Fyndlista.

Figur 8. Glaset med fyndnummer 3.

Figur 9. Spetsen på trästören med fyndnummer 4.

Figur 10. Järnyxan med fyndnummer 2.

Tolkning och diskussion

Vid schaktningen framkom endast en bearbetad stock. Denna stock påträffades strax söder om de stockar som hittades vid utredningen föregående år. Stockarna från utredningen daterades med hjälp av dendrokronologisk analys mest troligt till medeltid (fällningstiden vinterhalvåret 1393/1394). Sammantaget ger inte de fåtaliga stockarna som hittades vid utredningen och den särskilda arkeologiska undersökningen intryck av vara rester efter en kavelbro. Möjligen kan stammarna ha lagts ut för att användas som en spång ut i våtmarken. De fåtaliga fynden kommer från historisk tid. Det översta jordlagret gav intryck av att ha odlats under sen tid. Troligen har marken varit för sumpig för att brukas med traktor och åkermaken har därför troligen inte brukats efter det att häst slutade användas.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 431-785-12

Länsmuseets dnr: 2012/123

Län: Västernorrland

Landskap: Medelpad

Kommun: Sundsvall

Socken: Njurunda

Fastighet: Solberg 4:97

Kartblad: 17 H 0g

Undersökt yta ca 235 m²

Koordinatsystem och höjdvärden: Rikets nät 2,5 gon väst efter RTK-GPS-värden.

Belägenhet: X 6904 945 Y 1581 420

Belägenhet i sweref: X 6904 085 Y 623 195

Höjd över havet 22 meter

Undersökningstid: 22/10-2012.

Personal från Murberget Länsmuseum Västernorrland: Ola George och Inga Hlín

Valdimarsdóttir

Rapportsammanställning: Ola George.

Dokumentationsmaterial i form av arkivmaterial, fotografier mm förvaras på Murberget, Länsmuseum Västernorrland.

Referenser

George, O & Hägerman, B-M. 2012. Arkeologisk förundersökning sträckan Myre-Nolby samt kompletterande särskild utredning sträckan Myre-Skönsmon, inför E4 Sundsvall Syd. Murberget Länsmuseum Västernorrland. Rapport 2011:1

Linderson, H. 2011. Dendrokronologisk analys av en eventuell kavelbro i Myre, Njurunda socken, Medelpad. Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2011:43.

Wallin, J.E. 2012. Odling under mer än 3000 år vid Ljungans mynning. En undersökning baserad på pollen- och kolpartikelanalys från en myr, Solberg, Njurunda, Medelpad. Pollenlaboratoriet i Umeå AB.

Bilaga 1. Fotolista

Fotonr	Motiv	Fotograferat från
1	Schakt 2 som börjar vattenfyllas	
2	Färgning i leran i ovanstående schakt	
3	Jordlager i schakt 2, överst lagret med rutten vass och under det lagret blålera	
4	Jordlager i schakt, överst lagret med rutten vass och under det lagret blålera	
5	En stock tittar fram i schakt 2	
6	Schakt 2 som börjar vattenfyllas	Väst
7	Schakt 2 som börjar vattenfyllas	Väst
8	Arbetsbild, grävskopan	Sydväst
9	Stock med bearbetad ände från schakt 3	
10	Rutten vass	
11	Schakt 3 med blålera överlagrad av rutten vass	Nordöst
12	Schakt 3 med blålera överlagrad av rutten vass	Sydväst
13	Arbetsbild, Inga mäter in stock i schakt 3	Norr
14	Närbild av den bearbetade stocken i schakt 3	
15	Närbild av den bearbetade stocken i schakt 3	
16	Den bearbetade stocken i schakt 3	
17	Den bearbetade stocken i schakt 3	
18	Inga framför grävskopan	
19	Schakt 3 efter att vasslagret grävts bort	Sydväst
20	Inga vid schaktkanten	Väst
21	Översikt av undersökningsområdet	Syd
22	Översikt av undersökningsområdet	Syd

Bilaga 2. Dagbok

22/10-2013

Under dagen grävdes tre schakt med grävmaskin för att se om det fanns rester efter en kavelbro i området. Mycket organiskt material framkom. Ingen kavelbro hittades. En stock som var avhuggen i ena änden och med några kvistar borthuggna påträffades. En spetsad ände av en trä- stör hittades också. Schakten och de få fynden mättes in med RTK-GPS.